

Nr 57

Regeringens proposition med förslag till åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m.

beslutad den 16 oktober 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att omedelbara åtgärder vidtas för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet. Bl. a. föreslås tidigareläggning av statliga industribeställningar, ökad statlig lagerhållning samt ökad medelsram för statligt kreditstöd. Vidare föreslås förstärkta åtgärder för att främja teko- och skoindustriernas struktumvandling. För att täcka de i propositionen angivna utgiftsbehoven begärs medel på tilläggsbudget till statsbudgeten för innebarande budgetår. Därutöver anmäls vissa handelspolitiska åtgärder.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-16

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Lidbom, Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén.

Föredragande: statsråden Johansson, Geijer, Feldt.

Proposition med förslag till åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m.

Statsråden föredrar förslag till riksdagen om åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m. Anförandena redovisas i underprotokollen för de berörda departementen.

Statsrådet Feldt anför: En tillfredsställande försörjningsberedskap på beklädnadsområdet är en av förutsättningarna för att våra säkerhetspolitiska mål skall kunna uppnås. En allvarlig försämring av den svenska beklädnadsindustrins situation har inträffat. Får denna utveckling fortsätta utan ingripande från samhället kan vi förlora produktionskapacitet i en sådan utsträckning att vi riskerar att i en eventuell framtida krissituation inte kunna uppfylla de försörjningsmål som uppställts. Omedelbara åtgärder bör mot denna bakgrund vidtas för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet.

I detta sammanhang aktualiseras även strukturella åtgärder.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att antaga de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen förordnar att de anföranden som redovisas i underprotokollen skall bifogas propositionen som bilagor 1-3.

Bilaga 1 till regeringens proposition nr 57 år 1975/76

Prop. 1975/76:57

Bilaga 1

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-16

Föredragande: statsrådet Feldt.**Anmälan till proposition med förslag till åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m.**

Inledning

Det ekonomiska försvarets omfattning bestäms väsentligen av vår säkerhetspolitik samt vårt näringslivs struktur i dag och i framtiden. Planeringen och beredskapsåtgärderna i fred är inriktade på att göra det möjligt för vårt samhälle att vid krig, avspärning eller annan kris erhålla en sådan försörjning med varor och tjänster att de mest oundgängliga behoven kan täckas. I de fall då varubrister beräknas föreligga, täcks dessa i största möjliga utsträckning genom produktionsplanläggning eller beredskapslagring.

En kraftig ökning av konsumtionsstandarden med ett vidgat varusortiment, en accelererande teknisk utveckling och införande av nya material har medverkat till att förutsättningarna för det ekonomiska försvaret att verka i krislägen har förändrats och i vissa fall försvårats.

På samma sätt har frigörandet av utrikeshandeln efter det andravarldskriget, liberaliseringen av betalningarna och tillkomsten av det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), den europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) och de europeiska gemenskaperna (EG) bidragit till en ökning av den internationella arbetsfördelningen vilket efter hand medfört en struktumvandling av både industri och handel.

Mot denna bakgrund tillkallade jag den 4 maj 1971 särskilda sakkunniga för att utreda olika metoder för att upprätthålla en tillfredsställande beredskap inom varuområden som har väsentlig betydelse för försörjningen. Utredningen hade till uppgift att i första hand se över beklädnadssektorn, eftersom driftsinskränkningar och företagsnedläggningar fått allvarliga återverkningar på försörjningsberedskapen i fråga om kläder och skor.

Utredningen lade i augusti 1972 fram ett delbetänkande med förslag till

åtgärder för att förbättra försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet. Förslagen lades till grund för en proposition som i sin tur godtogs av riksdagen (prop. 1972:127, FöU 1972:25, rskr 1972:325). Åtgärderna kan bedömas ha medfört gynnsamma återverkningar på lönsamheten inom berörda industrier och medverkat till att en väsentlig produktionskapacitet kunnat bibehållas inom landet.

Utvecklingen inom teko- och skoområdet

Teko- och skoindustriernas andel av den totala svenska industriproduktionen har under lång tid varit sjunkande. I följande tabell redovisas utvecklingen av den värdemässiga produktionen i fasta priser för de nämnda industriernas delbranscher åren 1968–1974 i indexform (1968 = 100):

Bransch	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Textilindustrin inkl. trikåindustrin	100	107	110	107	109	116	114
Konfektionsindustrin	100	100	97	86	84	88	87
Skoindustrin	100	97	92	78	80	84	84
Hela industrin	100	107	114	115	118	127	134

Källa: SCB SM Industriproduktionsindex

Som en följd av det starka importtrycket från länder med ett lägre kostnadsläge än det svenska, har teko- och skoindustrierna inom landet i stor utsträckning övergått från att framställa ett brett produktionssortiment till ett smaltare, mer specialiserat sortiment i högre kvalitets- och prisklasser, inom vilka svensk industri visat sig ha större konkurrenskraft. Den grundtextila industrin har samtidigt i stor utsträckning övergått till att förädla importerade halvfabrikat (garn och väv). Medan produktionen uttryckt i värde således har kunnat hållas relativt väl uppe har produktionen uttryckt i kvantiteter (ton, m² etc.), minskat betydligt. Parallellt härmed har, bl. a. som följd av en betydande höjning av produktiviteten, antalet sysselsatta inom branschen kraftigt gått ned. År 1960 var således antalet sysselsatta inom tekoindustrin 95 000 och i juli 1975 mindre än 45 000. Motsvarande siffror för skoindustrin är 9 500 resp. 2 900.

Den kvantitativa utvecklingen av produktionen och tillförseeln (produktion plus import minus export) för *garner och beklädnadsväv* framgår av följande sammanställningar:

Varuslag	1960	1970	1971	1972	1973	1974	Första halvåret 1975
<i>Garner, totalt (ton)</i>							
Produktion	48 400	28 200	24 600	23 600	22 900	22 200	10 800
Tillförsel	62 800	59 200	54 300	53 400	52 700	54 800	28 000
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	77	48	45	44	43	41	39
<i>Beklädnadsväv totalt exkl. trikåväv (ton)</i>							
Produktion ¹	23 900	14 000	12 800	11 500	12 800	10 500	4 700
Tillförsel ²	39 000	25 500	26 200	31 200	32 100	28 000	13 400
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	61	55	49	37	40	38	35

¹Delvis enbart beredning av importerad råväv, delvis råvävsproduktion för annat än beklädnadsändamål.

²Delvis råväv för annat än beklädnadsändamål.

Som framgår av tabellen minskade garnproduktionen med mer än 50 % mellan åren 1960 och 1974 medan nedgången av tillförseln var avsevärt mindre. Produktionen har under senare år i stor utsträckning inriktats mot grova garner för heminredningsändamål. I ett krisläge blir därför den faktiska garnproduktionen lägre då tillverkningen inriktas mot fina beklädnadsgarner. Som framgår av det följande förutsätts dock att skiftgången i ett krisläge kan ökas. En produktionsökning bedöms därigenom kunna åstadkommas.

Som en följd av nedgången i konfektionsindustrins kvantitativa produktion har tillförseln av beklädnadsväv minskat betydligt sedan år 1960. Liksom i fråga om garner har produktionens andel av den krympande tillförseln minskat. Eftersom tillförseln av konfektionerade varor totalt sett ökar något över tiden, liksom importandelen i denna är det faktiska innehållet av svensktillverkade grundtextila varor i den nutida svenska klädkonsumtionen avsevärt lägre än vad här angivna värden ger intryck av.

Produktions- och tillförselutvecklingen i fråga om *konfektionerade varor* exemplifieras med följande varuslag (antal plagg i 1 000 st.):

Varuslag	1960	1970	1971	1972	1973	1974	Första halvåret 1975
<i>Överrockar</i>							
Produktion	738	586	283	289	281	303	134
Tillförsel	751	990	655	742	651	642	283
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	98	59	43	39	43	47	47
<i>Kappor, jackor och kavaier för kvinnor och flickor</i>							
Produktion	2 280	1 589	1 453	1 541	1 373	1 242	566
Tillförsel	2 434	3 169	3 093	3 782	3 733	3 253	1 737
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	94	50	47	41	37	38	33

Varuslag	1960	1970	1971	1972	1973	1974	Första halvåret 1975
<i>Kostymer</i>							
Produktion	1 017	847	561	617	641	725	404
Tillförsel	1 010	911	523	604	711	879	560
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	101	93	107	102	90	82	72
<i>Långbyxor</i>							
Produktion	6 505	7 419	8 916	10 058	10 332	10 136	4 943
Tillförsel	7 083	14 039	15 058	18 593	20 671	18 638	10 120
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	92	53	59	54	50	54	49
<i>Dräkter och klänningar av triå</i>							
Produktion	..	5 249	4 610	3 971	2 628	2 855	1 287
Tillförsel	..	7 568	5 942	5 616	3 845	3 283	1 495
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	.	69	78	71	68	87	86
<i>Kjolar</i>							
Produktion	1 624	881	641	976	1 122	1 328	885
Tillförsel	1 711	1 550	1 233	2 090	2 312	2 746	2 032
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	95	57	52	47	49	48	44
<i>Blusar</i>							
Produktion	1 380	700	613	875	755	956	534
Tillförsel	2 010	2 008	1 842	4 890	5 518	4 814	3 530
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	69	35	33	18	14	20	15
<i>Skjortor</i>							
Produktion	7 349	3 563	2 847	3 342	3 044	3 194	1 691
Tillförsel	..	11 094	8 419	12 536	12 538	11 569	6 794
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	.	32	34	27	24	28	25

Som framgår av tabellen är självförsörjningsgraden särskilt låg ifråga om s. k. lätt konfektion, i tabellen representerad av blusar och skjortor.

Utvecklingen på *skoområdet* har varit följande (antal skodon i 1 000 par):

Varuslag	1960	1970	1971	1972	1973	1974	Första halvåret 1975
<i>Skodon totalt</i>							
Produktion	17 670	14 200	12 830	14 360	13 490	13 300	6 850
Tillförsel	23 640	29 670	27 880	30 930	29 110	27 100	14 770
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	75	48	46	46	46	49	46

Varuslag	1960	1970	1971	1972	1973	1974	Första halvåret 1975
därav							
<i>Läderskor (exkl. tofflor och idrottsskor)</i>							
Produktion	10 780	5 780	4 570	5 040	4 130	3 830	2 060
Tillförsel	14 510	16 010	13 600	15 090	11 500	11 200	6 780
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	74	36	34	33	36	34	30
<i>Stövlar och kängor av gummi</i>							
Produktion	1 680	2 350	2 170	1 870	1 250	1 060	600
Tillförsel	1 830	2 700	2 720	2 710	2 450	2 360	1 440
Produktion i förhållande till tillförsel (%)	92	87	80	69	51	45	42
<i>Träskor</i>							
Produktion	..	4 120	4 080	4 880	5 600	5 910	2 770
Tillförsel	..	1 460	1 530	1 080	2 400	3 220	780
Produktion i förhållande till tillförsel (%)		282	267	452	233	184	355

För de från försörjningsberedskapssynpunkt intressantaste skotyperna – läderskor samt stövlar och kängor av gummi – har sänkningen av självförsörjningsgraden varit större än för det totala antalet skor. I fråga om träskor är produktionen med anledning av den betydande exporten flera gånger större än tillförseln.

Importens utveckling

Den sjunkande svenska produktionens andel av tillförseln inom beklädnadsområdet sammanhänger med en sedan lång tid kraftigt stigande import, inte minst från länder med ett lägre kostnadsläge än det svenska.

Importens utveckling och ursprung framgår av följande:

Tekovaror (milj. kr.)

Land/landområde	1960	1970	1972	1973	1974	Första halvåret 1974	Första halvåret 1975	Genomsnittlig årlig förändring 1960-1974 (%)
EG	866	1 539	1 518	1 612	2 056	992	1 066	6.4
EFTA	169	883	1 192	1 353	1 666	807	860	18.2
Statshandels- länder	51	88	126	132	190	94	104	9.8
U-länder	93	358	424	557	668	289	399	15.2
Övriga	116	248	269	294	412	192	240	4.7
Totalt	1 395	3 116	3 529	3 948	4 992	2 374	2 669	9.5

Skodon, alla slag (milj. kr.)

Land/landområde	1960	1970	1972	1973	1974	Första halvåret 1974	Första halvåret 1975	Genomsnittlig årlig förändring 1960-1974 (%)
EG	70	188	189	170	217	96	137	8.4
EFTA	4	79	97	98	115	42	48	26.0
Statshandels- länder	6	12	10	12	13	7	9	4.8
U-länder	1	14	26	36	43	21	30	34.3
Övriga	4	16	33	34	42	16	22	18.7
Totalt	85	309	355	350	430	182	246	12.2

Importen till Sverige inom beklädnadsområdet är som huvudregel helt frilistad och utan begränsningar. Detta gäller t. ex. från EFTA- och EG-länderna, ehuru importen av vissa textilvaror från Portugal är föremål för licensförfarande.

I fråga om statshandelsländerna, varifrån större delen av importen av olika varor är frilistad, gäller importbegränsning för ett flertal tekovaror och skor. Överenskommelse om storleken av importkontingenterna för teko- och skoprodukter från dessa länder sker varje år inom ramen för förhandlingar enligt gällande bilaterala långtidsavtal. Även gentemot Japan gäller att importen inom teko- och skoområdena är begränsad inom särskilt fastställda licensramar.

Inom tekoområdet har Sverige sedan slutet av 1960-talet ingått bilaterala begränsningsavtal med ett stigande antal lågprisländer, främst i Asien. Dessa avtal baserades tidigare på GATT:s bomullstextilavtal, vilket från den 1 januari 1974 ersatts av det internationella textilhandelsavtalet, det s. k. multifiberavtalet. Enligt detta kan överenskommelser om begränsningar av importen ingås bilateralt, om marknadsstörning eller risk för marknadsstörning kan anses föreligga. Sverige har f. n. sådana, i allmänhet ettåriga avtal med ett tiotal länder.

Vad gäller skoimporten har Sverige, förutom de ovan nämnda regleringarna i förhållande till statshandelsländerna och Japan, infört begränsning av importen av gummistövlar från Republiken Korea, Taiwan och Malaysia.

Utvecklingen under år 1975

Under första halvåret 1975 skedde en betydande försämring av beklädnadsindustrins marknadsläge. Således noterade bomullsindustrin en minskning av den totala orderingången på ca 20 % jämfört med första halvåret 1974. Exportorderna gick ned med ca 35 %.

Enligt en enkät som statens industriverk (SIND) lät utföra i september 1975 hos tekoindustrin rörande bl. a. den förväntade orderingången, bedömde 3/4 av textilföretagen, 2/3 av trikåföretagen och hälften av konfektionsföretagen att orderingången avseende höstleveranser skulle komma att minska jämfört med föregående år. För leveranser under våren 1976 förväntades likaledes en minskning av orderingången.

Under första halvåret 1975 ökade importen snabbt. Importvärdet av kläder steg med nära 30 % i fasta priser medan exporten samtidigt gick ned med 2 %.

Antalet importerade läderskor (exkl. tofflor och idrottsskor) ökade under första halvåret 1975 med 33 % jämfört med samma tid år 1974 medan exporten minskade med 29 %.

Vidtagna åtgärder under år 1975

Jag gav den 10 mars 1975 kommerskollegium (KK) i uppdrag att utreda de former som kunde finnas att genom kvantitativ begränsning och övervakning av tekoimporten – eller delar därav – tillgodose vår försörjningsberedskap på detta område. Dessa former skulle innebära alternativ till det nu tillämpade förfarings sättet med dess risker för ett alltmer omfattande och svårhanterligt system av bilaterala förhandlingar. I uppdraget hänvisades bl. a. till att lågprisimporten till Sverige av vissa tekovaror hade ökat avsevärt och att antalet stater med vilka Sverige har begränsnings- eller övervakningsöverenskommelser hade stigit.

Mot bakgrund av uppgifter om det snabbt försämrade läget för beklädnadsindustrin anmodades KK den 20 augusti 1975 under hand att vidga ramen för den pågående utredningen till att gälla en förutsättningslös genomgång av olika alternativa handelspolitiska stödåtgärder på hela beklädnadsområdet. Samtidigt fick överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) i uppdrag att aktualisera sin planläggning vad gäller försörjningsmål inom beklädnadsområdet vid avspärrning och krig samt att anmäla möjligheterna att med befintlig produktionskapacitet uppfylla dessa mål.

KK har i skrivelse den 24 september 1975 lämnat synpunkter på handelspolitiska stödåtgärder för beklädnadsindustrin.

ÖEF har i en promemoria den 24 september 1975 anmält styrelsens bedömning av försörjningsmål på beklädnadsområdet vid avspärrning och möjligheterna att med befintlig produktionskapacitet uppfylla dessa mål.

ÖEF hade tidigare i skrivelse den 26 augusti 1975 lämnat förslag till åtgärder för främjande av försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet. Skrivelsen har remissbehandlats.

Vid beredningen inom regeringskansliet av ärendet har synpunkter under hand inhämtats från Konfektionsindustriföreningen, Beklädnadsarbetarnas förbund, Textilrådet, Svenska skofabrikantföreningen, Svenska industritjänstemannaförbundet m. fl.

KK:s skrivelse

KK anför bl. a. följande.

Teko- och skoindustriernas aktuella läge är enligt KK:s uppfattning påverkat av såväl konjunkturella som strukturella faktorer. Konjunkturellt har nuvarande lågkonjunktur, särskilt utpräglad på kontinenten, starkt sänkt efterfrågan såväl på exportmarknaderna som på hemmamarknaden. Avmattningen inom beklädnadsindustrin är påtaglig inte enbart i Sverige utan även i andra industriländer. De strukturella faktorerna sammanhänger med en fortgående stark importkonkurrens i synnerhet från s. k. lågprisländer och ett för den svenska beklädnadsindustrin, relativt sett, ofördelaktigt högt kostnadsläge. Dessa faktorer kommer av allt att döma att år framöver utöva ett avgörande inflytande på industrins konkurrensmöjlighet. Utvecklingen på marknaden kommer enligt KK:s uppfattning sannolikt att för den svenska industrins del leda till en fortsatt produktionsminskning med följder för såväl sysselsättning som försörjningsberedskap. Strukturomvandlingen inom beklädnadsindustrin har pågått under en lång följd av år och lett till avsevärda förändringar i produktionskapacitet och sysselsättning. I den starkt nedbantade industrin spelar i dag också exporten en mer framträdande roll än tidigare. Under denna utveckling har stödåtgärder i olika former från samhällets sida vidtagits i syfte att dämpa takten i nedgången och för att minska omställningssvårigheter. Arbetsmarknadsåtgärder, omställningsstöd, utbildnings- och exportstöd är exempel härpå. För övervakning och kontroll av lågprisimporten har licenstvång och kvantitativa begränsningar utövade såväl i Sverige som, efter överenskommelse, i de exporterande länderna kommit till användning.

För att finna långsiktiga lösningar på beklädnadsindustrins svårigheter under hänsynstagande till såväl internationella förpliktelser som det krav på upprätthållande av en minimikapacitet för produktion av vissa varor som vår beredskapspolitik ställer, krävs enligt KK:s uppfattning ytterligare undersökningar och överväganden. I en situation som förvärrats av rådande

konjunkturläge med minskad efterfrågan från såväl hemmamarknad som från exportmarknaderna kan dock temporära åtgärder vara påkallade för att skapa rådrum för mer långsiktiga lösningar.

Sett mot bakgrund av våra handelspolitiska åtaganden och vårt beroende av den särskilt i dagens läge högprioriterade exporten bedömer KK det angeläget att sådana temporära åtgärder i största möjliga utsträckning kan inriktas på interna marknads- och produktionsstödjande åtgärder i stället för på drastiska handelspolitiska ingrepp. En allmän importreglering för produkter inom beklädnadsområdet skulle enligt KK:s mening te sig svår att försvara mot bakgrund av våra internationella åtaganden. KK avstyrker bestämt en sådan åtgärd bl. a. med hänsyn till följdverkningarna härav från handelspolitisk synpunkt.

ÖEF:s promemoria

I en promemoria den 24 september 1975 anmälde ÖEF sina bedömningar rörande försörjningsmål inom beklädnadsområdet vid avspärning och möjligheterna att med befintlig produktionskapacitet uppfylla dessa mål.

ÖEF framhåller att det, för att täcka nödvändiga behov under avspärning och uppnå de försörjningsmål som fastställts av regering och riksdag, krävs en viss minimikapacitet inom olika delar av teko-, sko- och garveriindustrierna. En beredskapslagring av färdigprodukter för att täcka behoven skulle enligt ÖEF:s uppfattning bli mycket dyr och i praktiken omöjlig att genomföra.

Inom det grundtextila området (spinnerier och väverier) räcker den befintliga produktionskapaciteten inte till för att täcka de i förhållande till fredsnivån starkt reducerade avspärningsbehoven. En kompletterande beredskapslagring är här nödvändig. De av ÖEF administrerade avskrivningslånen har emellertid verksamt bidragit till att hejda kapacitetsnedgången. Den starka nedgången i konjunkturen, som medfört minskad orderingång, kan emellertid äventyra den hittills uppnådda stabiliseringen.

Inom triksåmrådet är kapaciteten med undantag för vissa produktområden f. n. tillräcklig för att täcka behoven i ett beredskapsläge under förutsättning att trikågarner finns tillgängliga. Dessa måste med hänsyn till den bristande produktionskapaciteten hos spinnerierna i viss utsträckning beredskapslagras.

Inom konfektionsindustrin anser ÖEF att kapaciteten ännu i huvudsak är tillräcklig för att täcka behoven i ett beredskapsläge, men en fortsatt krympning inom branschen kan snabbt leda till ett från beredskapssynpunkt kritiskt läge inom delar av denna industri. En ytterligare minskning av konfektionsindustrin skulle dessutom kunna äventyra den grundtextila produktionens avsättningsmöjligheter.

För skoindustrin är läget f. n. sådant, att de beräknade beredskapsbehoven på längre sikt inte kan täckas sedan garderobstillgångar och delar av handelsn

lager förbrukats. En fortsatt krympning inom denna bransch skulle därför enligt ÖEF:s uppfattning vara kritisk från beredskapssynpunkt, i synnerhet som en beredskapslagring här inte är ett realistiskt alternativ.

ÖEF:s skrivelse

ÖEF framhåller i sin skrivelse den 26 augusti 1975 att det nuvarande läget inom den svenska beklädnadsindustrin kännetecknas av försämrad orderingång och därav föranledd produktionsminskning i en utsträckning som inget starkt oro från bl. a. försörjningsberedskapssynpunkt.

Vid en fortsatt nedgång i sysselsättningen uppstår svårigheter för tekoindustrin att behålla den mest kvalificerade arbetskraften. ÖEF framhåller att det är av särskilt stor betydelse för genomförande av de beredskapsåtgärder, för vilka statsmakterna satsat resurser, att denna arbetskraft inte försvinner från företagen. Staten har bl. a. lämnat stöd i form av avskrivningslån för investeringar i maskiner och byggnader. Svårigheter att fullgöra de produktionsåtaganden som ställts som villkor för sådana lån har redan anmälts till ÖEF. Statliga åtgärder i form av stödbeställningar är således enligt ÖEF:s bedömning av stor betydelse för fullföljande av de avsedda rationaliseringssträvandena.

Vad som nu sagts beträffande tekoindustrin gäller i princip även skoindustrin, som emellertid enligt ÖEF:s bedömning måste stödjas på annat sätt än genom stödbeställningar.

ÖEF hemställer att sammanlagt 82,3 milj. kr. ställs till styrelsens förfogande för stödköp av textilvaror m. m., att särskilda åtgärder övervägs till stöd för konfektions- och hemtextilindustrierna, att textilindustrin får statliga, räntefria lån för lageruppbyggnad uppgående till högst 70 milj. kr. samt att ett särskilt produktionsbidrag utgår till skoindustrin med förslagsvis 10 kronor per producerat par skor. För skoindustrin föreslår ÖEF dessutom en generell beredskapsavgift på 15 % på importerade skor.

Yttrande över skrivelsen har avgivits av överbefälhavaren, försvarets materielverk (FMV), KK, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), SIND, Landsförbundet, Textilrådet, Konfektionsindustrieföreningen, Beklädnadsarbetarnas förbund och Svenska industritjänstemannaförbundet.

Samtliga remissinstanser ställer sig i princip positiva till åtgärder för att vidmakthålla försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet. SIND anser dock att situationen för skoindustrin är ännu allvarigare än vad som framgår av ÖEF:s framställning. SIND rekommenderar att andra, särskilda åtgärder vidtas för att de försörjningspolitiska målen skall kunna tryggas.

SIND anser vidare att importavgifter inte innebär någon lösning på sikt. KK avstyrker helt detta förslag.

Lån till lageruppbyggnad tillstyrks av Textilrådet och SIND. AMS är inte beredd att nu tillstyrka förslaget utan hänvisar till lagerstödsutredningen som f. n. behandlar vissa frågor om lagerstöds utformning.

Föredraganden

Tilltron till Sveriges alliansfria politik syftande till neutralitet vid krig i vår omvärld förutsätter att Sverige i händelse av konflikt är berett och har förmåga att fullfölja den deklarerade politiken. Totalförsvaret måste därför utformas så att det ter sig trovärdigt för den som överväger angrepp mot landet. Om Sverige angrips skall det ekonomiska försvaret verka för att folkförsörjningen i vidaste bemärkelse tryggas. Vidare måste försörjningsberedskapen vara så utformad att Sveriges möjligheter att bevara och fullfölja sin neutralitet under krig i vårt närområde ter sig trovärdiga. En tillfredsställande försörjningsberedskap är således en av förutsättningarna för att våra säkerhetspolitiska mål skall kunna uppnås.

Tre försörjningsområden kan bedömas vara av särskild betydelse, nämligen energi-, livsmedels- och beklädnadsområdena.

Inom *energiområdet* har olika åtgärder vidtagits för att säkerställa en tillräcklig försörjningsberedskap, bl. a. genom en omfattande beredskapslagring av olja.

På *livsmedelsområdet* har fastlagts att en god livsmedelsberedskap är en oundgänglig del av vårt totalförsvär och en förutsättning för vår traditionella neutralitetspolitik. Det är av grundläggande betydelse för vår beredskap att det i fredstid finns produktionsresurser samt lager av livsmedel, som vid en avspärrning tryggar folkförsörjningen.

På *beklädnadsområdet* har olika åtgärder vidtagits för en förstärkning av försörjningsberedskapen. Från år 1972 sker detta främst genom ökad lagring av garner och vävnader samt genom ett program för stimulansåtgärder inom teko-, sko- och garveriindustrierna i form av avskrivningslån m. m. Dessutom gäller från samma år att en rad myndigheter med stora årliga anskaffningar av textilvaror för upphandling är skyldiga att samråda med ÖEF. Jag kommer inom kort att föreslå regeringen att även bl. a. produkter från garveriindustrin tas med i detta system.

Försörjningen med beklädnadsvaror har hittills bedömts kunna tillgodoses med hjälp av bl. a. de stödåtgärder som har vidtagits. I sin placering utgår ÖEF från en treårig avspärrning vid beräkning av behoven av produktionskapacitet och en tvåårig avspärrning vid beräkning av beredskapslagringsbehoven. ÖEF:s beredskapslager av beklädnadsvaror (fibrer, garner, väv m. m.) hade den 1 juli 1975 ett värde av ca 225 milj. kr.

En allvarlig försämring av den svenska beklädnadsindustrins situation har som tidigare redovisats nu inträffat. Får denna utveckling fortsätta utan ingripande från samhället kan vi förlora produktionskapacitet i en sådan utsträckning att vi riskerar att i en eventuell framtida krissituation inte kunna uppfylla de försörjningsmål som uppställts. De mål beträffande tillförsel av tekoprodukter och skor, som f. n. gäller, innebär att befolkningen i en krissituation skulle få en tilldelning av läderskor och kläder som väsentligt understiger den tilldelning som erhöles under andra världskriget.

Garderobstillgångarna har emellertid sedan dess ökat. Av detta skäl har en lägre tilldelning än under andra världskriget bedömts vara tillräcklig.

Jag delar ÖEF:s uppfattning att läget är särskilt kritiskt inom det grundtextila området och skoområdet. Försörjningsberedskapen uttryckt som produktionskapacitet i förhållande till produktionsbehov är för dessa områden följande för en treårig krisperiod:

Varuslag	Produktionskapacitet i förhållande till produktionsbehov (%)		
	År 1	År 2	År 3
garner	74	78	78
vävnader	77	90	76
skor (exkl. träskor)	96	87	82

Den otillräckliga produktionskapaciteten i fråga om läderskor har medfört att man i planeringen förutsätter att användningen av träskor ökas kraftigt i ett krisläge. Trots detta föreligger således en brist på detta område.

Det bör framhållas att vid beräkning av nödvändig produktionskapacitet i fråga om tekovaror och skor har förutsatts att skiftgången skall kunna ökas i krislägen – för tekoindustrin till tre skift och för skoindustrin till två skift.

Inom trikå- och konfektionsområdena är kapaciteten med undantag för vissa produktområden f. n. i huvudsak tillräcklig för att täcka behoven i ett krisläge. Jag bedömer dock att en fortsatt krympning kan medföra svårigheter att upprätthålla en tillräcklig produktionskapacitet. Redan nu är vissa delområden i fara.

Det har i olika sammanhang hävdats att industrier i s. k. malpåse, lagring av färdigvaror m. m. skulle utgöra realistiska alternativ till nuvarande stöd åt befintlig industri. Vid min anmälan år 1972 i fråga om försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m. framhöll jag (prop. 1972:127 s. 40) att behoven inte kunde täckas med enbart lagring eller genom att man i en kristid återupptog nedlagd produktion. En kombination av åtgärder måste i stället tillgripas. Motivet till detta ställningstagande var främst att lagring skulle vara ekonomiskt, tekniskt och kommersiellt ofördelaktig. För att belysa kostnaderna för detta alternativ kan jag nämna att i det fall tillverkning av gummistövlar upphör inom landet skulle det behövas ett bordskapslager som för behoven under två års total avspärrning i 1975 års penningvärde skulle kosta ca 220 milj. kr. Därutöver skulle tillkomma kostnader för lagerlokaler beräknade till ca 15 milj. kr. Omsättnings-, hanterings- och räntekostnader för ett sådant färdigvarulager är svåra att uppskatta men torde uppgå till nära 50 milj. kr per år. Att endast utnyttja malpåsealternativet skulle likaledes ställa sig dyrbart. Maskinparken skulle kräva stora ekonomiska insatser. Till detta skulle komma svårigheten att finna lämpliga lokaler och yrkesutbildad arbetskraft då maskinparken skall

sättas i drift. Jag ansåg år 1972 att en i fred producerande beklädnadsindustri måste utgöra basen för vår försörjningsberedskap på detta område. Jag har inte funnit anledning att ändra denna uppfattning.

Som jag tidigare har framhållit måste vår försörjningsberedskap vara så utformad att Sveriges möjligheter att bevara och fullfölja sin neutralitet under krig i vårt närområde ter sig trovärdiga. En tillfredsställande försörjningsberedskap är en av förutsättningarna för att våra säkerhetspolitiska mål skall kunna uppnås. Hittills vidtagna åtgärder i detta syfte har nu på beklädnadsområdet visat sig vara otillräckliga. Tekoindustrins tillbakagång sker nu under trycket av en internationell lågkonjunktur i ett snabbt tempo. Inom huvuddelen av skoindustrin är konkurrenskraften och förmågan att hävda sig mot importen svag.

KK:s bedömning, att en situation som förvärrats av rådande konjunkturläge med minskad efterfrågan på såväl hemmamarknad som på exportmarknaderna kan påkalla åtgärder för att skapa rådum för mer långsiktiga lösningar, anser jag riktig.

Jag delar också KK:s uppfattning att sådana åtgärder i största möjliga utsträckning bör inriktas på interna marknads- och produktionsstödjande åtgärder, i stället för på drastiska handelspolitiska ingrepp.

ÖEF föreslår olika stödåtgärder för den svenska beklädnadsindustrin. Jag delar i huvudsak ÖEF:s bedömning vad gäller val av medel för att stödja denna industri. Tidigareläggning av statliga beställningar, ökad statlig lagerhållning m. m. bör därför ske. ÖEF:s förslag om statliga, räntefria lån för lageruppbbyggnad, produktionsbidrag till skoindustrin och en generell beredskapsavgift på 15 % på importerade skor kan jag däremot inte tillstyrka. Produktionsbidrag skulle för att ge effekt behöva utgå med väsentligt högre belopp än ÖEF föreslår. Liksom SIND anser jag att importavgifter inte innebär någon lösning på sikt. Andra åtgärder är nödvändiga. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till de förslag rörande skoindustrin som chefen för industridepartementet senare kommer att redovisa.

Handelspolitiska åtgärder

Jag vill erinra om att redan nu vissa handelspolitiska åtgärder vidtagits för att begränsa den svenska importen av teko- och skovaror från en del länder, framför allt då det gäller importen från lågprisländer.

Inom den svenska *skoindustrin* är, som jag tidigare har framhållit, läget mycket bekymmersamt. Tillbakagången för industrin började redan på 1960-talet och denna utveckling har fortsatt i ökad takt under 1970-talet. Nedgången beror främst på den fortgående relativa höjningen av kostnadsnivån för industrin i förening med Sveriges traditionellt mycket liberala importpolitik.

En fortsatt nedgång i den svenska produktionskapaciteten kan inte accepteras från försörjningsberedskapssynpunkt. Med anledning härav har regeringen funnit det nödvändigt att besluta om en begränsning av importen i fråga om skor av läder och plast samt gummistövlar. Begränsningen kommer att avse importen från alla länder, gentemot vilka en begränsning inte redan föreligger, och gälla från början av november i år. Begränsningsnivåer och övriga villkor kommer att fastställas av KK.

Genom en sådan begränsning av importen av skor och stövlar till en fastställd högsta nivå kommer bättre underlag att skapas för skoindustrins långsiktiga planering och för statsmakternas åtgärder för att upprätthålla en tillfredsställande svensk försörjningsberedskap på detta område.

I enlighet med Sveriges avtal med EFTA och EG kommer regeringen snarast att underrätta dessa organisationer om den förestående åtgärden. På motsvarande sätt kommer också GATT och OECD att informeras.

I fråga om vissa delar av *tekoindustrin* bedömer jag läget sådant att omfattande importbegränsningar i och för sig skulle kunna motiveras. Med hänsyn till önskemålet att i största möjliga utsträckning undvika handelspolitiska ingrepp bör åtgärderna emellertid inriktas på interna marknads- och produktionsstödjande åtgärder. För att på ett effektivare sätt än hittills kunna övervaka utvecklingen av tekoimporten införs från årsskiftet licenstvång utan kvantitativa begränsningar för import av vissa varor. Härigenom höjs också beredskapen för att, om så blir nödvändigt, i ett senare skede kunna utvidga begränsningen av tekoimporten. Förteckning över de varor som omfattas av licensieringen kommer att fastställas senare. De begränsningar av importen främst genom bilaterala avtal, som redan föreligger, kommer inte att ändras genom denna övervakning.

Åtgärder inom landet

Efter samråd med cheferna för arbetsmarknads- och industridepartementen föreslår jag, att för *skoindustrin* vidtas åtgärder som syftar till att den produktionskapacitet vidmakthålls som är oundgängligen nödvändig för försörjningsberedskapen.

För *tekoindustrin* föreslår jag, likaså efter samråd med cheferna för arbetsmarknads- och industridepartementen, att åtgärder vidtas som syftar till att stödja försörjningsviktiga produktionsområden, främja utvecklingsbara delar av dessa och få tillbakagången av övriga delar av *tekoindustrin* att ske i socialt acceptabla former.

Mot bakgrund av denna övergripande grundsyn på dels sko-, dels tekoindustrins område föreslås vissa åtgärder med effekt på både kort och lång sikt.

Branschfrämjande åtgärder

Chefen för industridepartementet kommer senare denna dag att närmare redogöra för innebörden av de åtgärder som föreslås.

Tidigareläggning av statliga beställningar

Efter samråd med cheferna för justitie-, kommunikations- och arbetsmarknadsdepartementen får jag anmäla följande. Regeringen kommer att underställas förslag om att AMS – med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975:1 bil. 1 sid 55, FiU 1975:1, rskr. 1975:30) – skall bemyndigas att efter samråd med ÖEF och berörda verk och myndigheter tidigarelägga statliga industribeställningar inom beklädnadsområdet närmast för rikspolisstyrelsens, postverkets, vägverkets och statens järnvägars behov till ett sammanlagt belopp av ca 10 milj. kr. Vid tidigareläggning av beställningar bör berörda affärsverk och vissa myndigheter erhålla sedvanlig kompensation.

Efter samråd med chefen för försvarsdepartementet föreslår jag också tidigareläggning av industribeställningar avsedda för försvarsmakten och civilförsvaret till ett sammanlagt belopp av 66 milj. kr. Chefen för försvarsdepartementet kommer senare denna dag att lämna en redogörelse för dessa inköp av beklädnadsvaror.

Övriga stödåtgärder

Utöver de i det föregående anmälda åtgärderna förordar jag efter samråd med cheferna för justitie-, försvars-, kommunikations-, finans-, arbetsmarknads-, industri- och kommundepartementen att följande åtgärder vidtas, nämligen

- ökade statliga, kommunala och landstingskommunala inköp av svensk-tillverkade beklädnadsvaror,
- ökad statlig lagerhållning av filter, uniformsväv m. m.,
- uppbyggnad av ett statligt lager av sjukvårdstextilier,
- ökad medelsram för statligt kreditstöd till beklädnadsindustrin,
- vidgat stöd för exportfrämjande åtgärder, samt
- inrättande av en samarbetsgrupp.

Ökade statliga, kommunala och landstingskommunala inköp av svensk-tillverkade beklädnadsvaror

Före upphandling av tekovaror och skor, exkl. beklädnadsväv, är vissa statliga myndigheter (rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, styrelsen för internationell utveckling, försvarets materielverk, civilförsvarsstyrelsen, socialstyrelsen, postverket, televerket, statens järnvägar, generaltullstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen) skyldiga att samråda med ÖEF.

För det fall att ett ärende är av väsentlig betydelse för försörjningsberedskapen föreslår jag att, om möjligheter därtill finns, upphandlingen sker inom landet. Beslut i sådant ärende bör fattas av regeringen eller efter regeringens bestämmande av ÖEF. Jag anser att särskilt stöd bör kunna utgå till sådan upphandling. Kostnader för detta bör täckas med medel som ställs till ÖEF:s förfogande. Före beslut om utbetalning av sådana medel bör ÖEF samråda med övriga berörda myndigheter. Jag föreslår vidare att motsvarande stöd bör kunna utgå även vid andra statliga myndigheters upphandling av tekovaror och skor. Beslutsförfarandet bör vara detsamma som för de myndigheter som är samrådsskyldiga.

De kommunala och landstingskommunala sjukvårdshuvudmännens upphandling av beklädnadsvaror sker i dag i stor utsträckning utomlands. Försörjningsberedskapen skulle främjas av att denna upphandling i ökad utsträckning skedde inom landet. Statligt stöd bör kunna utgå för kommunal och landstingskommunal upphandling av beklädnadsvaror. Beslut i dessa frågor bör fattas av regeringen eller efter regeringens bestämmande av ÖEF. Samråd bör före beslut ske med övriga berörda myndigheter.

Kostnaderna för det av mig i det föregående föreslagna försörjningsberedskapsstödet beräknar jag till högst 10 milj. kr. under innevarande budgetår. Jag återkommer till detta i det följande vid anmälan av anslagsfrågor.

Ökad statlig lagerhållning av filter, uniformsväv m. m.

ÖEF har till uppgift att svara för viss statlig lagerhållning av textilfibrer, garner, beklädnadsväv, filter m. m. Vissa delar av lagren omsätts genom försäljning till statliga verk och myndigheter och omfattar idag knappt vad de statliga myndigheterna upphandlar under ett år. I syfte att stödja den svenska beklädnadsindustrin föreslår jag att lagren utökas med tekovaror till ett värde av 72 milj. kr. Jag återkommer i det följande till detta vid hemställan om anslag.

Uppbyggnad av ett statligt lager av sjukvårdstextilier

I syfte att få till stånd en försörjningsberedskap i fråga om sjukvårdsväv föreslår jag att ÖEF får i uppdrag att bygga upp ett särskilt lager. Omfattningen av detta lager bör kunna ske i anslutning till landstingens inköp. Lagret hos ÖEF föreslås byggas upp under en treårsperiod till ett värde av totalt 30 milj. kr. Jag återkommer i det följande till detta vid hemställan om anslag.

Ökad medelsram för statligt kreditstöd till beklädnadsindustrin

Enligt riksdagsbeslut (prop. 1975:1 bil. 12, FöU 1975:8, rskr.1975:68) har regeringen möjlighet att bemyndiga ÖEF att dels intill 120 milj. kr. teckna

avtal med teko-, sko- och garveriindustrier om statliga ränte- och amorteringsfria lån för viss del av investeringar i byggnader och maskiner, dels lämna kreditgarantier intill sammanlagt 60 milj. kr. I gengäld åtar sig företagen att hålla i beredskap en viss produktionskapacitet. Jag förordar att ramen för avskrivningslån utökas med 40 milj. kr till sammanlagt 160 milj. kr. Som en följd härav bör ytterligare 15 milj. kr. anvisas på kapitalbudgeten med hänsyn till beräknat betalningsutfall innevarande budgetår. Ramen för statlig kreditgaranti bör utvidgas till 50 % av rambeloppet, dvs. med 20 milj. kr. till sammanlagt 80 milj. kr. Jag återkommer i det följande till dessa frågor vid hemställan om anslag.

Vidgat stöd för exportfrämjande åtgärder

F. n. utgår stöd till bl. a. teko-, sko- och garveriindustrierna inom ramen för fleråriga stimulansprogram. Stödet syftar bl. a. till att åstadkomma en exportsamverkan mellan progressiva företag som kan leda till ett mer långsiktigt samgående och bidra till en förbättrad struktur för berörda branscher. En möjlighet att förbättra situationen för beklädnadsindustrin bör vara att intensifiera exportansträngningarna. Den försämring av läget från försörjningsberedskapssynpunkt som inträffat motiverar enligt min mening en utvidgning av exportstödet till beklädnadsindustrin. Ytterligare medel för exportfrämjande åtgärder bör därför ställas till förfogande redan under innevarande budgetår samt under de återstående åren av programmen. Stimulansprogrammet för skoindustrin m. fl. bör dessutom utsträckas med ett år t. o. m. budgetåret 1977/78, vilket är slutåret i tekoprogrammet. Som närmare framgår av min redogörelse i det följande vid hemställan om anslag, innebär mitt förslag att ramarna ökar för tekoprogrammet med sammanlagt 8 milj. kr och för skoprogrammet med 1,6 milj. kr.

Samarbetsgrupp

I prop. 1972:127 (FöU 1972:25, rskr. 1972:127) förordade jag bl. a. att en särskild samarbetsgrupp skulle inrättas för att behandla försörjningen med tekovaror och skor. Gruppen borde ledas av en representant för ÖEF och i övrigt bestå av företrädare för berörda branschföreningar, arbetstigareorganisationer samt statliga myndigheter. ÖEF bör snarast tillsätta nämnda samarbetsgrupp varvid även kommuner och landstingskommuner bör vara representerade.

Tidigareläggning av statlig upphandling av beklädnadsvaror i förening med utökade statliga lager innebär att statliga beställningar om sammanlagt ca 175 milj. kr. kan placeras hos den svenska industrin. Därtill kommer de kommunala och landstingskommunala inköpen av beklädnadsvaror. Närmare 200 milj. kr. bör på detta sätt totalt komma den svenska beklädnadsindustrin till godo. Därutöver beräknas för förstärkta strukturåtgärder ca 19 milj. kr.

Med nu föreslagna åtgärder anser jag att rådrum bör kunna skapas för en från försörjningsberedskapssynpunkt erforderlig förbättring av beklädnadsindustrins läge, i första hand av textil- och skoindustrierna.

De föreslagna åtgärderna bör därutöver på sikt möjliggöra att en strukturrationalisering av den svenska beklädnadsindustrin kommer till stånd.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna de åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m. som jag har förordat.

Anslagsfrågor för budgetåret 1975/76**DRIFTBUDGETEN****TIONDE HUVUDTITELN****B. Främjande av utrikeshandeln m. m.**

B. 3. Exportfrämjande åtgärder. I statsbudgeten för budgetåret 1975/76 är under denna anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 19 830 000 kr.

Från detta anslag bestrids kostnaderna för bl. a. exportfrämjande åtgärder för teko-, sko- och garveriindustrierna.

För exportfrämjande åtgärder för tekoindustrin har beräknats 5 000 000 kr. Medlen disponeras av KK. För exportfrämjande åtgärder för sko- och garveriindustrierna har beräknats 700 000 kr. Medlen disponeras av Sveriges exportråd.

Sedan budgetåret 1970/71 har bidrag för exportfrämjande åtgärder utgått till bl. a. tekoindustrin. Bidraget utgör tillsammans med lånegarantier till industrin ett särskilt exportstöd till denna industri inom ramen för ett stimulansprogram som även omfattar utbildningsstöd och stöd till struktur-omvandling. Exportstödet skulle verka i fyra år, men har förlängts att verka t. o. m. budgetåret 1977/78 (prop. 1974:1 bil. 12 s. 34, NU 1974:6 s. 7, rskr. 1974:62 och prop. 1975:1 bil. 12 s. 31, NU 1975:9, rskr. 1975:72). Stöd lämnas bl. a. i form av bidrag till kollektiva exportprojekt.

Särskilt exportstöd utgår f. n. också till sko- och garveriindustrierna inom ramen för ett femårigt stimulansprogram som löper t. o. m. budgetåret 1976/77 (prop. 1972:127, FöU 1972:25, rskr. 1972:325).

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående förordar jag att en förstärkning av programmen sker.

Till ökade insatser inom tekoindustrin beräknar jag sammanlagt 8 milj. kr. Efter samråd med chefen för industridepartementet föreslår jag att ramen höjs med 2 milj. kr. för innevarande budgetår samt med 3 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1976/77 och 1977/78.

Efter samråd med chefen för industridepartementet föreslår jag vidare att en förstärkning av det särskilda exportstödet till sko- och garveriindustrierna sker med sammanlagt 1,6 milj. kr. Medlen bör fördelas så att stödet utgår med 1 milj. kr. fr. o. m. innevarande budgetår och att programmet förlängs med ett år t. o. m. budgetåret 1977/78.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Exportfrämjande åtgärder* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kr.

F. Ekonomiskt försvar

F 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Under denna anslagsrubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 104 044 000 kr.

Medel har bl. a. beräknats för programmet Beklädnad m. m. Verksamheten inom detta program skall bedrivas med beaktande av vad jag anfört i prop. 1972:127 (FöU 1972:25, rskr. 1972:325). Försörjningen med beklädnadsvaror skall således kunna upprätthållas under en så lång avspärrningstid att en inte obetydlig produktion inom landet är nödvändig för en tillfredsställande beredskap.

Under anslaget får ÖEF under innevarande budgetår för programmet Beklädnad m. m. på driftbudgeten disponera högst 14 563 000 kr. Ytterligare medel har på kapitalbudgeten anvisats under investeringsanslaget V:7 Lån till teko-, sko- och garveriindustrier.

Mot bakgrund av vad jag inledningsvis anfört angående det kritiska läget inom beklädnadsindustrin behövs omedelbara åtgärder för försörjningsberedskapen.

Jag har i det föregående föreslagit att kostnader för utbetalning av försörjningsberedskapsstödet vid upphandling av vissa beklädnadsvaror skall bestridas av medel som ställs till ÖEF:s förfogande. Jag har beräknat merkostnaderna till 10 milj. kr. för innevarande budgetår. Jag förordar att förevärande anslag får belastas med dessa kostnader.

Under investeringsanslagen V:7 Lån till teko-, sko- och garveriindustrier och VIII:1 Lagring för beredskapsändamål kommer jag, som jag har angivit i det föregående, att föreslå att ytterligare medel anvisas under innevarande budgetår. I anslutning till detta föreslår jag här att ramen för avtal om statlig kreditgaranti för lån till teko-, sko- och garveriindustrier ökas till 80 milj. kr. För att bestrida administrativa kostnader och uppkommande transport-, hanterings- och lagringskostnader i anslutning till den ökade statliga lagringen av textilvaror behövs medelsförstärkning till ÖEF redan under innevarande budgetår. Detta bör ske genom att ÖEF medges överskrida förslagsanslaget F 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar med medel för en sakkunnig samt medel för att täcka av dessa förslag föranledda uppkommande underskott på driftstaten för fonden för beredskapslagring, överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond.

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att förslagsanslaget F 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar får tas i anspråk för att täcka kostnaderna för försörjningsberedskapsstödet
2. medge att avtal om statlig kreditgaranti för lån till teko-, sko- och garveriindustrier får ingås inom en ram av sammanlagt 80 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN**V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD**

7. Lån till teko-, sko- och garveriindustrier. Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Lån till teko-, sko- och garveriindustrier* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.,
2. medge att avtal om avskrivningslån till teko-, sko- och garveriindustrier får ingås inom en sammanlagd investeringsram av 160 000 000 kr.

VIII. FONDEN FÖR BEREDSKAPSLAGRING**Överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond**

1. Lagring för beredskapsändamål. Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående förordar jag, att ÖEF utökar sin lagerhållning av vissa textilvaror nämligen med filter (4), uniformsväv av ylle och bomull (47), tältväv av lin (4,5), trikåväv av bomull (11) och trikågarn av bomull (5,5), till ett sammanlagt värde av 72 milj. kr. Därutöver förordar jag uppbyggnad under en treårsperiod av ett lager av sjukvårdsväv till ett sammanlagt värde av 30 milj. kr. Medelsbehovet under innevarande budgetår för sjukvårdsväv beräknar jag till 10 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Lagring för beredskapsändamål* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 82 000 000 kr.,
2. medge att beställningar av sjukvårdsväv får läggas ut inom en sammanlagd ram av 30 000 000 kr.

Bilaga 2 till regeringens proposition nr 57 år 1975/76

Prop. 1975/76:57

Bilaga 2

FÖRSVARSDEPARTEMENTET Utdrag
 PROTOKOLL
 vid regeringssammanträde
 1975-10-16

Föredragande: statsrådet Geijer.

Anmälan till proposition med förslag till åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m.

DRIFTBUDGETEN

FJÄRDE HUVUDTITELN

Chefen för handelsdepartementet har föreslagit att tidigareläggning av statliga industribeställningar sker för att bibehålla försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet. Dessa beställningar uppgår för försvarsmaktens del till ett belopp av 61 000 000 kr. och för civilförsvarets del till ett belopp av 5 000 000 kr. med den fördelning på anslag som framgår av det följande.

B 2. Arméförband: Materielanskaffning

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att bemyndiga regeringen att medge att tidigareläggning av beställningar inom beklädnadsområdet för arméförband får läggas ut inom en kostnadsram av 39 000 000 kr.

C 2. Marinförband: Materielanskaffning

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att bemyndiga regeringen att medge att tidigareläggning av beställningar inom beklädnadsområdet för marinförband får läggas ut inom en kostnadsram av 8 000 000 kr.

D 2. Flygvapenförband: Materielanskaffning

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att bemyndiga regeringen att medge att tidigareläggning av beställningar inom beklädnadsområdet för flygvapenförband får läggas ut inom en kostnadsram av 14 000 000 kr.

G 1. Civilförsvär

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att bemyndiga regeringen att medge att tidigareläggning av be-
ställningar inom beklädnadsområdet för civilförsvaret får läggas
ut inom en kostnadsram av 5 000 000 kr.

Bilaga 3 till regeringens proposition nr 57 år 1975/76

Prop. 1975/76:57

Bilaga 3

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-16

Föredragande: statsrådet Johansson.

Anmälan till proposition med förslag till åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m.

DRIFTBUDGETEN

TRETTONDE HUVUDTITELN

B 7. Företags- och branschfrämjande åtgärder. I statsbudgeten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 18 160 000 kr.

Från detta anslag, som disponeras av statens industriverk (SIND), bestrids kostnaderna för dels branschfrämjande åtgärder för vissa särskilda branscher, dels åtgärder för främjande av företagsservice och regional utbildningsservice åt mindre och medelstora företag.

Av anslaget har för omställningsfrämjande åtgärder med statliga bidrag till konsultundersökningar beräknats 4 010 000 kr. Omställningsprogrammet omfattar f. n. tekoindustrin, skoindustrin, den manuella glasindustrin, möbelindustrin, gjuteriindustrin, pälsindustrin och delar av metallmanufakturindustrin.

Chefen för handelsdepartementet har tidigare denna dag redogjort för utvecklingen inom beklädnadsindustrin och konsekvenserna från försörjningsberedskapssynpunkt av denna utveckling. För egen del vill jag därtill anföra följande.

För tekoindustrin har i samband med branschernas försämrade konkurrensläge de omställningsfrämjande åtgärderna vid SIND intensifierats. De omställningsfrämjande åtgärderna syftar till att genom bidrag till konsultundersökningar underlätta bildande av livskraftiga och expansiva företag antingen det sker i form av företagsinterna omställningar, t. ex. speciali-

sering, eller genom samverkan eller samgående mellan flera företag. Intresset för omställningsåtgärder är nu så stort att SIND beräknar att för tekoindustrin avsatta ramar är fullt utnyttjade redan i början av år 1976.

I fråga om skoindustrin har SIND anført att omställningsåtgärderna visat sig föga användbara och helt otillräckliga för att förändra branschens situation. SIND har därför föreslagit att åtgärderna upphör och att i stället andra åtgärder vidtas för att uppnå de försörjningspolitiska målen.

I årets budgetproposition (prop. 1975:1 bil. 15 s. 75) anförde jag, att åtgärdsprogrammen för tekoindustrin borde fortsätta att löpa ytterligare någon tid, dock på en lägre nivå, för att avslutas med utgången av budgetåret 1976/77. Med hänsyn till utvecklingen inom tekoindustrin under senare tid anser jag att en förstärkning och förlängning av programmet måste övervägas.

Efter samråd med cheferna för handels- och arbetsmarknadsdepartementen föreslår jag att för tekoindustrin vidtas åtgärder som syftar till att stödja försörjningsviktiga produktionsområden, främja utvecklingsbara delar av dessa och få tillbakagången av övriga delar av tekoindustrin att ske i socialt acceptabla former.

I detta syfte förordar jag att inom ramen för en kraftig ökning av strukturstödet ökade insatser görs med inriktning på i första hand s. k. delbranschprojekt. Dessa går ut på att engagera grupper av företag med gemensamt produktsortiment i ett långsiktigt planerings- och omstruktureringsarbete, som syftar till att i så stor utsträckning som möjligt leda fram till konkreta handlingsprogram för berörda företag. Utbildningsinsatser bör därvid ingå som en integrerad del.

För att mildra verkningarna av branschernas tillbakagång bör ökade insatser – som ett nytt inslag i strukturstödet – kunna avse även ett planmässigt överförande av resurser från tekoproduktion till andra produktområden. En sådan inriktning av verksamheten bör ses som ett komplement till arbetsmarknadspolitiska insatser och innebära att konsultinsatser för teko-företag skall kunna innefatta även att undersöka företagens förutsättningar att helt eller delvis övergå till produktion inom andra branscher och marknader. I sådana fall är det särskilt viktigt att SIND nära samarbetar med arbetsmarknadsmyndigheterna.

De ökade insatserna, främst delbranschprojekt, har jag kostnadsberäknat till totalt 7,5 milj. kr. under en treårsperiod. Jag förordar att ramen höjs med 2,5 milj. kr. per år fr. o. m. innevarande budgetår och att insatserna inriktas på omställningsfrämjande åtgärder. Härvid har jag inräknat även ökade administrationskostnader till följd av ökningen av insatserna.

Utbildningsprogrammet för tekoindustrin bör integreras i verksamheten. Därvid bör utbildningsinsatserna inriktas på i delbranschprojekt ingående företag och ges en för detta ändamål anpassad inriktning på främst långsiktig planering. De ökade insatserna bör därigenom kunna genomföras med oförändrad anslagsnivå för utbildningsprogrammet.

Jag räknar med att nuvarande utbildnings- och omställningsåtgärder behövs fortsätta under ytterligare två budgetår. Jämfört med tidigare beslut utsträcks programtiden därmed till att omfatta även budgetåret 1977/78. Den behövliga anslagsramen härför har jag beräknat till 4,5 milj. kr. per år, för två år således 9 milj. kr. Tillsammans med de ökade insatserna om 7,5 milj. kr. för i första hand delbranschprojekt räknar jag således med totalt 16,5 milj. kr. i strukturinsatser för tekoindustrin utöver innevarande års program.

SIND:s omställningsprogram för vissa industribranscher består förutom av omställningsbidrag även av strukturgarantier. För innevarande budgetår är strukturgarantiramen 100 milj. kr. Vid utgången av budgetåret 1974/75 uppgick beviljade strukturgarantier till 55 milj. kr. Enligt min mening bör nu gällande strukturgarantiram kunna vara tillräcklig för innevarande budgetår.

En efter den svenska tekoindustrins behov anpassad forsknings- och utvecklingsverksamhet är av största betydelse för att stärka branschernas internationella konkurrenskraft. Statens stöd till teknisk utveckling avser till större delen textilindustrins behov. Konfektionsindustrins egen satsning på forskning och utveckling är låg. Det är enligt min mening angeläget att insatser görs för att utveckla forsknings- och utvecklingsverksamheten inom denna industribransch. Enligt vad jag inhämtat undersöker styrelsen för teknisk utveckling bl. a. förutsättningarna för ett med branschen gemensamt finansierat forskningsprogram. Jag finner det angeläget att ett sådant program främst inriktas på branschens omedelbara problem och först sedan erfarenhet har vunnits av verksamheten ges en inriktning mot branschens mer långsiktiga problem.

I fråga om skoindustrin delar jag SIND:s bedömning att omställningsfrämjande åtgärder ensamma inte förmår att åstadkomma nödvändiga förändringar inom branschen. Förutsatt att försörjningsberedskapsstöd av tillräcklig styrka sätts in anser jag det dock vara möjligt för SIND med dess kunnande i fråga om både skoindustrins problem och omstruktureringsproblematik i allmänhet att genomföra en i tiden koncentrerad insats för skoindustrins strukturella omdaning. Målsättningen bör härvid vara att på förhållandevis kort sikt åstadkomma en förändrad och mer rationell företags- och arbetsställestruktur som är anpassad till försörjningsberedskapens krav på produktionskapacitet. Med hänsyn till att företagsekonomisk lönsamhet inte utan vidare kan förutsättas även för en omstrukturerad skoindustri bör enligt min mening SIND:s insatser för skoindustrin betraktas som en från branschfrämjande åtgärder i övrigt avskild verksamhet.

Jag förordar att ett särskilt strukturprogram för skoindustrin genomförs vid SIND med början under innevarande budgetår och fullföljs under budgetåren 1976/77 och 1977/78. Programmet bör liksom övriga strukturprogram inriktas på bidrag till konsultundersökningar. Jag be-

räknar kostnaden för programmet till 1 milj. kr. per budgetår. Med tanke på att anslagsramen för innevarande års omställningsfrämjande åtgärder innefattar skoindustrin föreslår jag att medelsförstärkningen för innevarande budgetår begränsas till 700 000 kr. Totalt för programperioden beräknar jag kostnaderna för de ökade insatserna till 2,7 milj. kr.

Sammanlagt beräknar jag alltså (2,5 + 0,7) 3,2 milj. kr. under detta anslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för innevarande budgetår.

Med hänvisning till vad jag nu anført hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de av mig förordade riktlinjerna för branschfrämjande åtgärder för teko- och skoindustrierna,
2. till *Företags- och branschfrämjande åtgärder* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 3 200 000 kr.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	1
Utdrag av protokoll den 16 oktober 1975	2
Bilaga 1: Handelsdepartementet.....	3
Inledning.....	3
Utvecklingen inom teko- och skoområdet	4
Importens utveckling	7
Utvecklingen under år 1975.....	9
Vidtagna åtgärder under år 1975	9
KK:s skrivelse.....	10
ÖEF:s promemoria.....	11
ÖEF:s skrivelse.....	12
Föredragande.....	13
Handelspolitiska åtgärder	15
Åtgärder inom landet	16
Hemställan.....	20
Anslagsfrågor för budgetåret 1975/76	21
Bilaga 2: Försvarsdepartementet	23
Bilaga 3: Industridepartementet	26